

mores circa legatos. ex paucis his principiis fluunt, aut ad mores potius gentium, quam juris gentium præcepta, pertinent. Quælia sunt, quæ de legatorum jurisdictione in familiam suam, de eorumdem sacris domesticis, immunitate, ædibus, earumque jure asyli, itemque de solemnis eorum receptione et dimissione, de salutationibus eorum, ipsisque variis eorum ordinibus, honorum titulis, similibusque quæstionibus, disputantur: nec non quod vulgo in mores ivit, ut tempore belli inviolabilitate gaudeant tubicines et tympanotribæ, quemadmodum apud Græcos, *μάρτυς*, quorum jam apud ipsum Homerum *Odyss. v. 59. et 12. et 7. v. 244. et Iliad. Libro decimo v. 14. et 178.* sæpius fit mentio. Sed iis nos quidem hic jam immorari nolumus.

C A P U T X.

De Officiis Civium.

§. CCXXIV.

Officia civium vel generalia vel specialia. Quid juris summo imperanti tum in republica, tum extra illam, competit, pluribus hactenus diximus. De CIVIUM OFFICIIS nobis eo brevioribus esse licebit: quo facilius illa ex ipsis imperantium iuribus, tamquam correlata illorum, (Lib. I. §. VII.) derivantur. Nimirum quum cives, vel tamquam cives, vel prout aliquæ partes, reipublicæ illis creditæ sunt, considerari possint: 1) eorum OFFICIA vel GENERALIA sunt, vel SPECIALIA, quorum illa ex communi obligatione, qua summo imperio obstricti sunt, hæc ex peculiari, quo in republica funguntur, munere proprio alveo fluunt.

§. CCXXV.

Officia generalia debentur vel ipsi reipublicæ, vel ejus rectoribus, vel reliquis, quibuscum in societate vivunt, *civibus*. Quum enim tota RESPUBLICA sit societas, erga unusquisque vero socius obligatus sit ad actiones suas rempunctum communis societatis fini attemperandas: (§. XXII. 65.) blicam. sequitur, 2) ut civis securitate ac salute publica nihil prius,

prins, nihilque antiquius habere, et 3) nec vitam, nec opes ea cariores habere, *) sed 4) ejus commodis, quavis justa honesta ratione, studere debeat.

*) Est hæc illa obligatio erga patriam, quam eo usque produxerunt veteres, ut eam omnes omnium caritates complecti, neminemque pro ea mortem oppetere dubitare debere, tradant. Cic. de officiis. I. 7. III. 23. Nam notum est πολεμογόνον illud: Dulce esse, pro patria mori. Quod exagunt Jo. Clericus Art. crit. II. 2. §. 16. nescire ait homines, quid per vocabulum istud patriæ intelligent. Reipsa enim, inquit, quid erat patria Atheniensi aut Romano? Si solum intelligas, Italia et Attica; pro quibus cur pulcrum sit mori, nulla ratio est, potius quam pro Africa, aut pro Asia. Non magis enim ad te pertinet gleba, in qua natus sis, quem alia quevis, in qua comode vitam degore queas: stultumque adeo est, mori pro agello in occasum, aut in septentriones spectante, potius, quam vivas, in alio, qui magis ad orientem solem, aut ad meridiem vergat. Si homines malis: que fuerunt res publicæ Atheniensis et Romana, præter societas latronum, si eas probe introspiciamus? Itaque qui pro iis moriebatur, latro erat, qui pro latronum globo vilem animam profundebat. At inania hæc sunt, et de quibus vere dicas:

Nil intra est oleam, nil extra est in nuce duri.

Patriam enim nec agellus constituit, ad orientem vel occidentem situs, nec coetus hominum, qua hominum, cui plures inesse possunt latrones, nebulones, et stolidi: sed ipsa illa societas civilis, à cuius salute nostra omnium salus pendet. Unde satius omnino est, salva republica mori, quam ruptum videre illud societatis vinculum, quo solo vita, libertas, dignitas, et fortunæ continetur. Sane Jeremias, propheta, aliter philosophatur, quam Jo. Clericus. Utilitati, inquit, studete illius civitatis, in quam ego Deus vos abduci passus sum, et orate pro ea ad Iehovam. Si enim illi bene est, et vobis bene erit. Jerem. XXIX. 7. Nonne et hi captivi reponere potuissent, an studeamus nos utilitati agri illius potius, quam alterius cuiusvis? An oremus pro tot latronibus, idolatis, impuris, lascivis, quibus civitas illa Babylonica differta est? Sed non eos jubet Deus studere utilitati agri Babylonici, nec hominum, illum colentium, sed reipublicæ, qua salva, et ipsi salvi futuri sint.

§. CCXXVI.

§. CCXXVI.

Deinde quum in eo pōsita sit veluti vita reipubli-
cæ, ut cives omnes voluntates suas voluntati summi
summos imperantis submittant: (§. CXV. 52.) consequens est,
impe- 5) ut boni cives **SUMMIS IMPERANTIBUS**, tamquam su-
rantes. perioribus, obligentur ad amorem venerationis et obe-
dientiæ, (Lib. I. §. LXXXVI.) adeoque 6) non mo-
do summa reverentia eos prosequi, *) sed et 7) eorum
légibus et jussibus promptum obsequium præstare, nec
8) eos, tamquam **sacrosantos**, verbis factisve lède-
re (§. CXXXII. 15. sequ.) debeant. Quumque præterea
illis ex pacto sint obligati: (§. CXII. 38.) facile intel-
ligitur, 9) cives imperantibus obstrictos esse ad fideli-
tatem, iisque incumbere, 10) ut nec statum reipubli-
cæ convellant, nec 11) novis rebus estudeant, nec
12) ulli allii magis, quam imperantibus suis adhæ-
rent.

*) Eaque non modo interna, sed et externa, quæ in certis
honorum titulis gestibusve, in quavis republica receptis
consistunt. Ita apud Persas cives oportebat ἀγονιαν, reges
appellare βασιλεῖς βασιλεῖς, iisdem acclamare: *Vivas aeternum* cetera. De aliis honorum titulis, gestibusque, ex ins-
tituto egerunt alii, in primis Beemann. *Notit. dignit. diss.*
VI. Quamvis vero ut his ritibus verbisque honoris utan-
tut cives, jure exigant imperantes: non tamen ulla est
ratio, quamobrem ad eadem cogi possint extranei, veluti
legati principum et rerumpublicarum, qui, si ex sui gen-
tis ritu reverentiam exhibuerint principi extero, officio suo
omnino videntur defuncti. Conf. Corn. Nep. Conon. Cap. III.

§. CCXXVII.

Erga conci-
ves.
Præterea cum sociorum sit, ita vivere cum so-
ciis, ut id communis societatis finis exigit: facile pa-
tet, 13) bonorum civium esse cives suos amare, 14)
cum iisdem pacifice vivere, 15) et non modo suum
cuique tribuere, sed et 16) civibus plus humanitatis,
quam extraneis, exhibere: denique 17) non obtrec-
tare inter se, aut invidere aliis, quos aut natalium

splen-

splendor, aut imperantium benevolentia, aut eximia
quædam merita ad sublimiorem dignitatem evexerunt,
aut 18) qui éminent virtutibus, *) aut qui denique
19) in colligendis opibus fortunam paullo benigniorem,
quam alii, experti sunt.

*) Est hoc vitium potissimum democratis admodum familiar-
re: quippe quæ nec vitia pati, nec virtutes eminentiores
ferre possunt. Hinc ferale illud Ephesinorum decretum,
ob quod eos dignos esse ajebat Heraclitus, ut omnes adul-
ti morerentur: ,Háπω γάρ ἀστράφεται τόπος. οὐδὲ τίς τοίστοις
ἄλλος τε γάρ περ' ἄλλου. Nostrum nemo meritis excellat, quo-
niam, si quis erit talis, alibi degat, et cum aliis. Diog.
Laert. IX. 2. Quot viri præclarí Athenis labefactati sunt
illa testula, quam ἴργαντος vocabant, ex historia eo-
rum satis notum est. Vid. Corn. Nep. Themistocl. Cap.
VIII. Aristid. Cap. I. Cimon. Cap. III. Sigan. de republ. Aten.
II. 4.

§. CCXXVIII.

SPECIALIA civium officia omnia ex fine illius mu-
neris, quo in republica funguntur, fluunt: ac proin-
de 20) res ipsa docet, singulos obligatos esse ad ea Specia-
lia of-
omnia facienda, quæ fini muneris sui convenient, 21) ficiorū
eaque omnia omittenda, quæ fini illi muneris sui re- funda-
pugnant: sed et 22) ad nullum ambiendum munus, menta.
cui se impares esse intelligent. 23) Ex quibus paucis
regulis, quæ sint officia ducum, consiliariorum, lega-
torum, quæstorum, magistratum, judicium, ministro-
rum ecclesiæ, professorum, et doctorum, militum, *) fa-
cile unusquisque intelligit.

*) Itaque non necessarium fuerit, ad singulorum officia spe-
cialia descendere. De iis tamen satis prolixè egit Pufen-
doiff, de offic. hom. et civ. II. 18. 7. sequ. quem hic con-
suli velim ab iis, qui talia requirunt.

§. CCXXIX.

Ceterum 24) officia civium generalia tamdiu dura-
re, quamdiu cives sunt, 25) specialia tamdiu, quam-
diu certis muneribus præsunt, facile intelligitur. Civis aliquis
au-

esse de- autem aliquis esse desinit variis modis. Quum enim res- finit, publica constet ex hominum multitudine, (§. CVIII. eversa 23.) quam populum adpellamus: sequitur, 26) ut, ex- republi- ca. distincto disperso populo, (quod terræ motu, bello, inundationibus, similibusque calamitatibus publicis con- tingere potest,) pauci superstites cives esse definant, nisi hi statum suum tantisper tueantur, dum in jus- ti populi numerum iterum excreverit: *) 27) non au- tem desinere quem civem esse, si populus debellatus alii civitati, tamquam provincia, ad crescatur, quia tunc alterius civitatis fit civis, nec 28) si formam mutet respublica, quia tunc idem populus manet.

*) Paucos illos superstites ad modum privatorum sibi adroga- re posse dominium rerum, quas antea populus possede- rit, non autem imperium illius populi, censem Grot. de jure belli et pac. II. 9. 4. Sed quamdiu superstibus manet animus, habendi communem imperantem, ei submitten- di voluntates suas, viresque omnes securitatis externæ internæque caussa uniendo: quidni maneret respublica? Ita sanc mansit Atheniensium respublica, quando prælio perditis et desperatis rebus, ad tantam inopiam redacti fuerant Athenienses, ut, consumta militari ætate, pere- grinis civitatem, servis libertatem, damnatis impunita- tem darent, et libertatem suam vix tueretur illa homi- num colluvies. Justin. Hist. V. 6.

§. CCXXX.

Quum ergo mutata reip. forma idem maneat po- Non mu- pulus: (§. CCXXIX. 28.) consequens est, 29) ut salva- tata rei- illi maneant foedera realia, quæ populo illi antea cum publicæ aliis civitatibus intercesserant: (§. CCXI. 99.) 30) forma. salva etiam sint pacta publica, priore adhuc subsisten- te reipublicæ forma, cum privatis inita: 31) salvæ denique obligationes populi istius, qui mutavit for- mam reipublicæ. Non autem 32) cives teneri ex fac- tis eorum, qui iujuste invaserint rempublicam, vel 33) contra leges fundamentales aliquid egerint, *) vel inde patet, quod in horum imperium numquam consenserunt.

*) Hinc Athenienses, excusso triginta tyrannorum imperio,

legem condiderunt: *ιεραὶ τὸν τριγάλον λατρεύεισθε, ἡ θίνη διδάσκεται ἵδια, ἢ δυότοις ἀρχαῖς ἀνεύτελα. Τυραννοὶ συμβολοῦσιν τὴν πόλιν, ἢ δικαῖαν ἀρχαῖς ἀνεύτελα. Τυραννοὶ συμβολοῦσιν τὴν πόλιν, ἢ δικαῖαν ἀρχαῖς ἀνεύτελα.* Utiquæcumque sub tringinta tyramnis acta, aut judicia facta sint, si per privatim, sive publice, irrita essent. Demosthen. in Timocrat. p. 782. Et similem fere Honorii Imperatoris constitutionem de actis Heracliani tyranni damnandis habemus in l. 13. C. Theod. de infirm. quæ sub tyrrann. Attamen moderanda hæc videntur, 1) si obligatio è re nascatur, et populus inde fructum ceperit, vel in rem ejus versum sit; 2.) si per er- rorem quis imperium tenuerit, à populo electus, arg. l. 3. D. de offic. præt. in quam legem dissertationem ele- gantem de electione magistratus inhabilis scripsit Jac. Gothofredus. 3) si quis initio justum tenuerit imperium, et postea deum tyranni personam induerit, quo refero l. 2. x et l. 3. C. Theod. eod. ubi Constantinus M. legitime gesta et rescripta Licinii rata esse jubet.

§. CCXXXI.

Præterea ex eodem principio (§. CCXXVIII. 28.) colligimus, 34) non desinere aliquem civem esse, si An si di- per divisionem ex una civitate plures fiant, vel 35) visum plures in unum sistema coalescent: quamvis 36) prior impe- re casu contingere possit, ut quis non prioris, sed rium, novæ civitatis, civis sit. Si coloniam deducere decre- vel in colo- vit respublica: per multum interest, qualis illa sit co- lonia. Quum enim aliæ ita exeat majore patria, ut singularem constituant rempublicam, ad nihil aliud obstrictam metropoli, nisi ut eam comiter veneren- tur: aliæ, ut pars civitatis matricis maneant: *) fa- cile patet, 37) priore casu idem contingere, quod, di- viso imperio, fieri diximus, 38) posteriore autem nul- lam mutationem circa obligationem priorem civium, qui coloniis adscripti sunt, fieri.

*) Tales colonias mittere solebant Græci veteres. Unde apud Thucydidem Lib. I. p. 25. Corcyraei ὅν γαρ εἰ τῷ Βοϊδῷ ἐπει- τα διοι τοῖς καπούροις ἀνεύτελα. Neque enim coloni in co- lonias emituntur, ea conditione, ut sint servi: sed ut iis, qui in an- tiqua patria relinquuntur, pares sint. Quibus respondent Corinthii apud eundem p. 28. Ημέας δὲ δύο ἀντί φαμεν εἰ τῷ οἴδῃ το- τῷ ὑπέστησαν κατοικουσαν, ἀλλ’ εἰ τῷ σημείῳ τοῦ ἀνατολής τοῦ ηλίου τοῦ αντί φαμεν. Μη γοῦν ἀποκαί τινας οὐκ μάτια.

CCXXXII.

Denique quādūrātāqā. Nos vero respondemus ne nos quidem idcirco ipsorum coloniam collocasse, ut ab ipisis contumelia adficeremur, sed ut ipsorum duces essemus, ac conveniens nobis honor ab illis redderetur. Ceterae enim coloniae nos comiter venerantur, et ab iis maxime diligimur. Itaque colonorum horum tantum erat τάγμα τοντόντων, καὶ τὸ παντούριον τὰς ἀνθεῖς γέγοντα νομογένεια διδίκα, comiter venerari metropolim, eique in solemnitatibus consuetos honores dare, ut idem loquitur Thucydides ibid. p. 18. addens, quod et scholiastes monet, in eo præcipue constitisse τὰ γέγονα, ut in publicis sacrificiis, distribuentes viscera, civibus metropoleos primam partem, vel καλαγχάς darent. Plura de honore, quo hujusmodi coloni antiquæ patriæ cives prosequabantur, dixit Henr. Vales. not. ad Excerpta Peiresc. p. 7. At alia omnia observabant Romani, quorum coloniae fura institutaque omnia populi Romani, non sui arbitrii, habebant, teste Gellio Noct. Attic. XVII. quum tamen ipsi, Albanorum coloni, plane sui juris ab ipsa origine fuisse, et non tantum non comiter venerarentur veterem patriam, sed et plane sub suam redigere potestatem, non dubitarent. Quod ipsis merito exprobrat Metius Fufetius apud Dionys. Halicarn. Antiqu. Rom. Lib. III. p. 145.

§. CCXXXIII.

Denique quum civis quis sit ratione reipublicæ, quam cum aliis constituit, vel in quam se ultro conmigrat: (§. CIX. 26. et 28.) sequitur sane, 39) ut civis quis esse désinat, simul ac civitate patria, ultro nationem. eo consilio emigravit, ut in alteram sese civitatem conferat, ibique constituat Lares fortunæque domicilium, 40) nisi leges publicæ vel migrare cives plane vetent, veluti apud Argivos apud quos, ut ait Ovid. Metamorph. Lib. XV. v. 28.

Prohibent discedere leges,

Pænaque mors posita est patriam mutare violenti, vel 41) eam libertatem, non nisi deducta certa bonorum parte, indulgent, quod apud plerasque Europæ gentes in mores ivisse, novimus. Ut 42) civitatem quidem, at non obligationem erga patriam mutent, quid ad hostes transfugiunt, ac proinde 43) retracti ex fuga jure puniantur.

§. CCXXXIV.

§. CCXXXIV.

Denique quādūrātāqā, qui in societate aliqua vivunt, nec sese societatis legibus accommodant, recte abs se An per segregant reliqui socii: (§. XXII. 70.) 44) idem et exsili civibus procul dubio licebit, adeoque 45) malis civilium bus exsilium jure irrogatur: eoque facto, 46) illibet proculdubio cives esse desinunt, quod tamen 47) non perinde dicendum videtur de relegatis, maxime, qui adhuc fundos possident in republica, nec non 48) de interdictis, qui in certum locum, reipublicæ nostræ subjectum, deportantur, ut ibi vitam insuavem ducant, vel certas operas præstent. Quin 49) generatim existimarim, eos, qui ob delictum jure civitatis excidunt, privilegiis quidem civium privari, non autem eo ipso liberari ab obligatione erga patriam rempublicam, eattenuus saltim, 50) ne illi ægre faciant, aut Coriolanum imitati cives suos infestis armis persequantur. Liv.

II. 35. sequ.

*Hoi 17 de Novembre 1879. acabado de lex.
pt. Segunda vez este libro de oro.*

FINIS.